

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1959
ЯНВАРЬ
28
СРЕДА
№ 20 (4248)

Өртөз 20 коп.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязы- нын ээлчег чок XXI съездизи дүүн, январь 27- де, Москва хоорайда ажыттылган.

Партияның съездизиниң чугаалажып, бадылаары улус ажил-агыйын хөг-
жүдериниң чеди чыл планының контроль чурагайлары ССРЭ-ниң бүдүрүкчү
күштерин улам-на күчүлүг хөгжүдериниң, совет улустуң материалдыг, куль-
турлуг чаагай байдалын улам ыңай өстүрериниң улуг программазы болур.

ЧЕДИИШКИННЕРДЕН ЧЕДИИШКИННЕРЖЕ!

Дүүн СЭКП-ниң ээлчег чок XXI
съездизи ажыттылган. Партия, бүгү
совет улус бо алдарыг съездизини
улуг көдүрүшкүн-биле уткаан.
Тываның ажылчы чоннары күш-
ажылчы болгаш политиктиг ол улуг
көдүрүшкүгө бүгү совет улус-
биле бир демей сырый каттышкан.
Съездизге алдар болгаш соци-
алисттик чарыш демдегдери өөрчүтү
бедиршиктерин берген болгаш
кайгамчы ажил-ишчи мурнакчы-
ларны илп үндүргөн. Илангын
өрткөн 1958 чыл—съездизге алдар-
жыткан чарыштын, кайгамчык
улуг чедиишкисиниң чылы бол-
ган.

Областың үлетпүр бүдүрүгелери
продукция бүдүрериниң чыл пла-
нын декабрь 1-де-де күтүсөдүшкөн
болгаш миллион-миллион рубльдин
немезде продукциязын, тодаргай-
лаарга 1957 чылдындан 31 хуу
хөй продукцияны берген.

Чүрт үлетпүрүнде мурнакчылар-
нын саны улам өскөн болгаш хо-
жу-дап турарларын саны кызырылган.
Шуурмактын үлетпүр комбинат-
ты, Сизиминиң илп ажил-агый чери,
Элегестин хөмүр даш шахтазы, Кы-
зылдың илп заводу, дааранымга
комбинатты съезд мурнуу чарымын
чарыкка мурнакчы болганнар.
Сизимде илп кезикчи Фома Дол-
гов ээлчегде 46 кубометр илп ке-
зер нормазын 100—110 кубометр
чедир күтүсөдүр турар. Кызылдың
дааранымга комбинаттында Анна Го-
гарева илп норманы ажыр күтүсө-
дүр келген. Шахтер Федор Морозов
хүнде пландан ажыр 2 тонна хө-
мүр даштын кызып турар.

Область тараа, ээт, сүт, дүе бе-
леткелни хуусаа бетинде ыракта
ажыр күтүсөдүр. Тываның тараа-
жылары бодунуң төгүзүгө көзү-
бөөн хөй тарааны бо чылын ажап
алган. Партия болгаш чазак обла-
стың тараажыларының, малчына-
рының болгаш механизаторлары-
ның күш-ажылын онза үнелеп, Ты-
ваны БКАД-тын киржикчи кыл-
дыр бадылаан болган илпни чер-
гениң диплому-биле шаннаан.

Съездизге шылгарангай мурнак-
чыларымыз адап берип турар бис.
Эрткен чылын бистиң областың
совхозтарындан Валентина Чашина,
колхозтарындан Маады Биче-уруг
сүт саалдазының талазы-биле ча-
рыштын бирги черин ээлзенир.
«Элегес» совхозта Монгуш Хемер-
оол хөй бүртүзүдөн 8540 грамм на-
зырын дүктү кыргып алган. Чөөн-
Хемчиктин «Октябрь» 30 чылы
колхозта М. Садык, Өвүрүнүң «Тор-
галыда»—М. Комбуй-оол, Д. Седип,
Улуг-Хеминиң «Элпиг-Хемде»—Як-
Кыргыс олар болгаш оон-даа өске
хөй-хөй хойжулар дүк бүдүрериниң
мурнакчылары.

Ол бүгү болгаш өске-даа бүдүрү-
гө чедиишкисини, онзаалдарының
болгаш съезд мурнууң социалис-
тик хүлээлелериниң ажыр күтүсө-
дүрү—Төрөн чуртта чоннуң эки
белектери болган.

Партияның амгы съездизин чеди
чылдың улуг программанын ажил-
дап кылып турар.

Чеди чыл—бистиң алдарыг беш
чылдарымыстың салгалы болгаш
уламчылалы. Үжөн чыл бурунгаар,
1929 чылдың апрельде, партияның
он алдыгы конференциязын тургу-
зушкунуң бүгү адырларында со-
циалисттик чарышты организааста-
рынга Совет Эвилелиниң бүгү чо-
нун кыйгырган. Эң эки ажилчы-
нарын, специалисттерин болгаш
эң эки ажил-агыйжыларын, агро-
номнарын аттары, эң эки завод-
тарыны, эң эки совхозтарыны бол-
гаш колхозтарыны аттары бүгү
чуртта билдинген турар ужурап
деп партия ынчаарла-ла айткан.

Чарыш болгаш беш чыл планы
бот-боттарының аразында үзүлбөс
харызаалыг деп ол конференция-
ның кыйгырында айткан. Үн-
чаарга чеди чыл планы биле чарыш
база-ла бот-боттарында анылат-
тылмас. Мурнакчы дуржулганы про-
пагандалаары, чарыштын түнелде-
рин болгаш оон мурнакчыларын
пропагандалаары—бистиң ажил-
чорудугавыстың чарылбас болгаш
чугула кезин бооп турар.

Күш-ажылдың бүдүрүшкүлүгү бе-
дириниң, ажилчы чоннарын
коммунисттик кижизилдигениң
шылгаттылган болгаш күчүлүг чеп-
сээ болур социалисттик чарыш эге-
леп турар чеди чылда улам улуг
калдырымышын азыр. Амгы үе-
де комсомолдун эгелешкени-биле
коммунисттик күш-ажыл бригадалары-
нын чарыжы бүгү черлерде кал-
барган.—Коммунисттик бау-биле
ажылдаар болгаш чурттаар!—ол
чарыштын лозуну шак ындыг.

1959 чыл—чеди чыл планының
бирги чылы. Моон эгелеш-де пер-
спективтиг планнарын күтүсөдүр-
ниң чедиишкисини бүдүрүгелери-
ниң, туугуларының, колхозтарының,
совхозтарының шуут боттарыга
интипираттеринер. Үнчанган бо
хүннерде партия, профсоюздар
болгаш комсомол организациялары
социалисттик чарыштын түгүн бедик
көдүрүшкөн, совет кижилерин кү-
ртүнең болгаш күш-ажылдың са-
гылга-чурумун шынтыг сагымын-
га, күш-ажылды болгаш нийтиниң
өчүзү социалисттик бау-биле кө-
рүңге кижилер ужурап. Ажылды
үрей кылырларга, чалгааларга, про-
гульчиктерге, худиганнарга болгаш
арагачыларга үзүр демиселди улам
күчүлүгүрүшкөн.

СЭКП обкомунда, облкүүскомда болгаш

ВЛКСМ обкомунда

Инектериниң сүткүр продуктулуун бедиткени дээш СЭКП обкомунун, облкүүскомун болгаш ВЛКСМ обкомунун шилчир Кызыл туктарын тыпсыр дугайында

СЭКП обкомунун бюрору, область Советиниң күтүсөмү, ВЛКСМ обко-
мунун бюрору сүт бүдүрериниң талазы-биле 1958 чылдың иштинде кол-
хозтарының, совхозтарының ажилының түнелзин чугаалажып көргөш,
областың колхозтары болгаш совхозтары эрткен чыл-биле демейлээрге
сүт бүдүрерин элзэн көзүдүткенин, бир саар инекке онааштыр сүт
саалдазын бедиткенин демдегдээн. Барыын-Хемчик, Току, Бай-Тайга
районнарының колхозтары сүт саалдазының талазы-биле эки түнелдерин
чедип алган, ол ышкаш Барыын-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын»,
«Ленин оруу», «Совет Тываның 5 чылы», Өвүр районнуң «Коммунизм-
че орук», «Былал туу» болгаш өске-даа хөй-хөй колхозтар база «Бар-
лык», «УТКА-ның 25 чылы» совхозтар сүттүң нийти чымадазын
чыл планын ажыр күтүсөдүр.

Саанчыларын иштинден Маады Бичи-уруг, Д. Р. Завьялова (Би-
Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхоз), Танды районнуң «Революция-
ның чалбыжы» колхозунун саанчызы Т. А. Шведова, «Элегес» совхоз-
тун саанчылары В. В. Чашина, М. П. Кармалитова болгаш өске-даа хөй-
хөй саанчылар эң дээр көргүзүлгелерин чедип алган.

Оон-биле чергелештир чамдык СЭКП райкомнары, райкүүскомнар,
ВЛКСМ райкомнары, колхозтарының баштаар черлери, совхозтар
торлары, бедээ ажил-агыйның тускай элчүлүгү—улуг-Хем

БИСТИҢ УЛУГ ТӨРЭЭН ЧУРТУВУСТА

„Ленин партияның төрүттүнүшкүнүнүн үезинде“

ЛЕНИНГРАД, 24. (СЭТА). Ленин-
градтын ном үндүрер чери
М. А. Сильвиниң «Ленин партия-
ның төрүттүнүшкүнүнүн үезинде»
деп сактышкынарын ном кылдыр
парлап үндүргөн. Ол номнуң автору
болза, Петербургтун «Ажылчын а-
гыйны хостаары дээш демисел эвиле-
линиң» илпкейлиг кезигүнериниң
бирээзи, а оон соонда «Искра»ны

чорумал агентизи чоразан. Ол чыл-
дарда М. А. Сильвин В. П. Ленинге
чоок турган болгаш чаа хевириниң
партиязын тургузар демиселге илп-
кейлиг киришкен.

Ном болза, 1891 чылдан 1904
чылдарга чедир үени хаара түдүп
турар. Бодунун соратниктери-биле
бирээзи, а оон соонда «Искра»ны

марксисттик партияның үндөзүнө-
рин салып турган аныяк Ленинниң
ол чылдарда хайнышкынын
ажыл-чорудугавының дугайын ол
номда чугаалап турар.

Автор болза, «Демисел Эвилели-
ниң» чажыт ажыдының төгүзүчүлү-
гүн элзэн эвээш чырыттылган арынна-
рын тургузуп турар.

Тайгада улуг колхоз

СВОБОДНЫЙ. (Амур область).
Нылга, Маркучи, Семеновка бол-
гаш Сукромли деп дөрт көдө суур-
ларга дөрт бичи колхоз турган.
Оларның кайызының-даа чылда
оругтазы 80 муң рубльден ашпайн
турган... 1954 чылга чедир ыныг
турган. СЭКП ТК-ның төгүлүг сен-
тябрь Пленумунун соонда аңаа улуг
эскерлишкисинер болган. Ол кол-
хозтар каттышкан. Артедьин
ажыл-агыйы дагже дүргөн көдүрүп
турар. Нийтиниң малының баш са-

ны хөй катап көзүдөн, тайга чо-
гундан барык-ла 2 муң гектар чаа
черлерин шынгадип алган. Туугу-
луг дөргөңгейи-биле калбарган.
Бүгү бүдүрүгө туугулары болгаш
колхозчуларның бажынары элек-
троэнергияны алганнар. Улгатыр
каттышкан «Чаз орук» колхозтун
оругтазы өрткөн чылын, бешин бир
миллион рубльден элзэн ашкан.

«Чаз орук» колхозка чоокта чаа
база бир үш вожа колхозтар улга-
тыр каттышкан. Артедьин ам «Рос-

сия» деп адаан. Ол чаа ажил-агый
ам МТС-тиң техниказын, септелге
мастерскаязын садып ап турар. Ул-
гатыр каттышкан көдө ажил-
агый артелине барык-ла 70 муң
хире гектар черлери, оон иштин-
де 20 муң гектар хире аңдарар чер-
лери быжылган. «Россия» колхоз
бо чылын бешин тараа, ээт, сүт бо-
гаш көдө ажил-агыйның өске-даа
продуктуларын бүдүрериниң тала-
зы-биле областа улуг фабрикалар-
ның бирээзи апар.

Ажылчы чоннарын чаагай чоруунга

ВИЛЬЮС. (СЭТА). Литва ССР-
ниң Министрлер Чөвүдөли нийти-
ниң чөмөннелге черлериниң бүдү-
рүгелеринге ертектерин чингедири-
ниң дугайында доктаал хүлээп а-
ган.

Эрткен чылда күштүг болуп тур-
ган ертектер-биле демейлээрге сто-
ловаларга, чайнааларга, кафедрге
болгаш закуочнааларга боттары-
ның белектерин продукцияның бот-
уези ам ортумаа-биле 7 хуу чин-
гээр. Ол болза, саарылга чарылда-
лары кудуладарының күсели-биле
чедип алдынар. Эйткен чартык фаб-
рикалар белектер талазы-биле спе-
циализаттылган цехтер улуг-
уугу хоорайларга тургустунар.

Вильюста болгаш Каунаста эйткен
баш бурунгаар чаңгыс черге беле-
ктер илп дугаар блядалары ам
шуут белек кылдыр белектер-би-
ле столоваларның хөй кезинде че-
дирип турар. Моон сонгаар шыгжап
кадагалап турар черлеринге баш
бурунгаар ашпап, арылган аңаа
картофель болгаш ногоалар-биле
столоваларны хандыраар органи-
заастаар деп додап турар. Чөмөнни-
чилерни хандыраарының чаа хевир-
лерин непертериниң күсели-биле
нийтиниң чөмөннелге черлериниң
бүдүрүгелеринге ажилдаар кижилер-
ниң саны база кызырлар.

Кухняларда хөй күш үер чору-
дугалары күтүсөдүрүгө механизм-

нер калбак ажылаашкынын тывар.
Столоваларның ажылдап турар
оран-савазының, суунун болгаш
электроэнергиязының аренда теле-
вириниң өртөз чингээр, транспорт
чарылдалары кызырлар. Хоорай-
ларның нийтиниң чөмөннелге чер-
лериниң бүдүрүгелеринден оругта-
лар кирерин Литваның күрүгө бюд-
жетиңге бо чылдан эгелеш планна-
баан.

Бо бүгү болза, чонну хандыраары
элзэн экижидер болгаш столовалар-
ның, чайнааларының, буфеттериниң,
закуочнааларының ажил-дуазын
эдилеп турар херегекчилер баштын
калбартыр арганы бээр.

Трактористин чогаадылгасы

ПАВЛОДАР. (СЭТА). Слесарь деп
тускай эртемниң Иван Майоров кур
черге дөрт чыл бурунгаар Киров об-
ластан чедип келген. Бобровск соз-
хозка ол трактористеп ажылдай
берген. Чер андарарының ханызын
таарыштыр талазы-биле прицеп-
чик кижиден кайы хире күжө-
нишкисинер негеттинерин ол сов-
хозка ажылдап турган, бурунгаар

гаш беш корпустуг андазынын
ажылды хандыраар автоматты тур-
гузар талазы-биле чогаадылгыча бир
чыл хире үе негеттинген. Казах-
ты машиналар шылгаар станция-
зы трактористин чогаадылгасын
бедик үнелешкисини берген. Илдыг
болза-даа чогаадылгыч баштайгы че-
дишкисинге ханнаан. Павлодар-
нын «Октябрь» трактористтер эл-
чиги Ленин аттыг

жылдып, оон деңизин илп ажил
катап чингеткен.

Тракторнуң башкарылганы авто-
матчылган Павлодар областың
«Иртыш» совхозунун тракторист
Иван Логиновтун чогаадылгасын-
биле дүштүр И. Майоровтун чогаат-
каны чаа автомат болза, бо чылы
ховуларже автоматтыг андарылга
нын «Октябрь» трактористтер эл-
чиги Ленин аттыг

Павлодар-
нын «Октябрь» трактористтер эл-
чиги Ленин аттыг
Малиновка Ленин аттыг
Сары-Булак «Коммунизмче орук»

Тарлаг Ленин аттыг
Малиновка Ленин аттыг
Сары-Булак «Коммунизмче орук»

Бин-Хем
Бин-Хем
Бин-Хем
Бин-Хем

129 144 111.6
160 173 108.1

110.9 113.1 111.6 108.1

1561

СЭКП—коммунизмний тиилелгези дээш демиселге удуртукчу болгаш организацы күүш

Космийн совет ракетаны салып үндүргөнийн дугайында хай-нымшынныг медеэ бүгү чер бөмбүрөөн шыва алы бергенде, планеталар арасынын харылаа-рынга херектөөр чаз ракетаны тур-гускан эртем-шынчыл институттарынын, конструктор бюроларынын, заводдарынын болгаш шенелде организацыларынын коллективтер-и болгашын улуг мадырлыг чоруун Совет Эвилелинни Коммунистти партиянын XXI съездинге бараан болдурганым дугайын бүгү дегей билген.

Анаа бараан болдурган ханы уткалыг. Черин совет кылымда эдеринчилери шыкша суралаг кос-миктиг ракетанын өртемчеге кес-түп келгени бистин чуртувустун чектелешкинни дугайын хереч-лес турар. Социалист улет-сирүүн, кезде ажал-агыйын, эр-темин болгаш културанын хөг-жүдөинде, ажалы чоннардың материалдыг чагай байдалынын бедн турарында канчаар-даа аажок улуг чедикшилер—совет улус-тун мотог чок күш-ажылынын, деген чингине шугуну амыд-рага чайгыш чокка ботанды-рып турар Коммунистти партияны дыка улуг политиктиг болгаш ор-ганизакчы ажал чорудугазынын түндөй болуп турар.

Космийн ракетанын медеэ-дери делегейде хей болушкунуунын үнү үе шаан, оарны делегейин хей нити саваа оналды ийги болгаш үшкү чергени айтырынга кириген. Мычазла-даа ол медеэ-дери оон-биле кады бистин чуртувуста улуг болушкунуу дугайын—СЭКП-нин элечек чок XXI съез-динин бүгү делегейге улуг ужу-дзанын база катан айтып турар.

ССРЭ-нин улус ажал-агыйн хөгжүдөнийн чеди чыл планынын контрол чуратааларын съезд бам-лаар, бо план болза бистин чурту-вустун болуун хөгжүдөнийн чу-гула чаз үезинче—коммунист нитилелдин делгереней тургу-ушкунуун үезинче карер болуп турар. Ол үенин кол сорулгалары болза коммунизмни материал-тех-никтиг суурун бүгү талазы-биле тургузары, бистин Төрөөн чурту-вустун экономикаг болгаш кайта-лаань күчүзүн улам ынай быжы-лаары база оон-биле кады совет улустун өзүп турар материалдыг болгаш эртем херектелерин улам-на долзуу-биле хандыры бо-лур. Ол дээрке капиталист дегей-биле чарыштын шиптирлэг үези болур, ол шиптирлэг үезе төнгүзүт сорулга—чонун киж-и бүрүзүне онаштыр продукция бү-дүр талазы-биле өң-не сайзыран-гай капиталист чуртарын чедер болгаш эртер сорулга херек кыры-да сүүсеттинген турар ужурут.

Чед чыл планынын талазы-биле партиянын айткан даалгаларын совет кижилер өөрүшкү-биле болгаш сорук киришкени-биле хүзөө, ал, ону амдыралга чедикшилер бот-тандырып

нун талазы-биле революстуг улуг хемчеглерин чоруткан.

Мурнулагы өскө бүгү революция-лардан Октябрынын социалисттиг Улуг революциянын ылгалыр чүзү болза, кижини кижини кан-дыг-лаа арга-биле малчур чорукту, на-ционал дардалын болгаш дең өргө-лиг өскө чорукту бүгү-ле хевирле-рин уауткарынга, ССРЭ-ге соци-алисттиг тиилелгезинге чедиргени болур.

Бистин улусу-вустун ол бүгү че-дикшилерин партияни удуртула-нын буюу тиилелгези болуп турар. Коммунистти партияга баштакан өрүс пролетариат күрүне эрге-ча-гырганын чаалап алган, ону кан-чаар быжыгларын болгаш комму-низмни тиилелгезин чокшудал-дынга ону ажалынын билгенини ачканында ол бүгү чедикшилер чедип алдынар аралыг болган.

Тилеэн социализмни үезинде партиянын башкарыкчы болгаш ор-ганизакчы ролу өзүп турар. Комму-нистти нитилелдин тургузушкуну—хей миллион улус массаларын дигир, чогадыкчы ажал-чоруду-лазын. Оларны Коммунистти пар-тия политика талазы-биле кижиле-ди, элечектиг сорулгаларын шип-тирлээрине сорук кирип, органи-зацтал турар.

СЭКП-нин XX съездинин соонда, коммунистти тургузушкунуун планынын күсөөри дээш демисел кестүп көрбөөн-биле калбарганда, партиянын удуртукчу ролу онза өскөн. Партиянын ролунун беднеи чуртуту бүгү-ле күрүне, нитилел, ажал-агый болгаш култура ам-дыралында илден. Коммунистти пар-тиянын чангыс өви болгаш суурй каттыжышкыны база быжылган. СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумун айытканын бугаар алырга, партия чон-биле улам улуг-биле төрөдөш-көн, массалар-биле оң харылзааы хемчээл чокка калбарган болгаш быжылган, ажалы чоннардың бү-гү кесөөтеринин аразында политик-тиг болгаш организацы ажал-чорудугазы-биле оон дуржулазы бай-лакшан. Ленинчи Төп Комитет, чер-черин партия организацила-ры ийи чангыс кижиге чүдүүр чо-рутуун ужулуктарын тура тыртпы-шаан, нитики партияны амдырал-дын ленинчи нормаларын, база пар-тия болгаш күрүне удуртулазынын коллективтиг чорутуун принципте-рин катан тургузар болгаш улам ынай хөгжүдөр дээш шиптирлэг демиселди чоруткан.

Нитилелдин бүдүрүчкү күште-рин хөгжүдөнийн айтырылгыч, социализмден коммунизмге чоруту тургузарына партия кичээтгейн мөөнөп турар. Ол кичээтгей со-циалисттиг экономиканын үнелги-неринин үнелгени болур аар индустрияны чайгыш чокка хөгжүдөр дугайында сатып салымында: улус ажал-агыйнын бүгү алыра-рынын план хемчээлди болгаш про-порционалыг дүзүлүшүнө улет-

Партиянын мурнула турар сору-галарын чедикшилер шиптир-лээрини чүгүлз негедеш болза калбак массалар-биле СЭКП-нин, оон организациа бүрүзүнүн харыл-заларын улам ынай быжылгаары, ажалы чоннардың чогадыкчы инициативанын болгаш бот-тынын чорун хөгжүдери болур. Пар-тия массалар ортузунга политиктиг болгаш организацы ажылын үргү-чү күштедирип турар. Сөзүгү чыл-ларда төп черге-лаа, чер-черге-лаа үлетпүрүн, тулугун, кезде ажал-агыйнын ажаллакчыларынын он-он чөвүл хуралдары чоруттугулаан. Ол чөвүл хуралдарга мун-мун муракчы кижилер чүе чугаалап, боттарынын дуржулазынын дугай-ын чугаалап, чептерини шугун-чүзөп, саналдарын киригенер. Кү-рүзүге бирги чергени ужу-дзанын шиптирлээрин болгаш хоолу-ларын телелелдерин бүгү улус-тун чугаалажышкынына кирип турар. Чед чыл планынын кон-троль чуратааларын дугайында Н. С. Хрущевтун илеткелинин те-зистерин съезд мурнуда делсеп хемчээлге чугаалашкан.

Улетпүрү болгаш тулугу өргө-лөп башкарыны аде тургусканын болгаш өвилелешкен республика-ларын эрелерин калбарканынын түнелгиде ам областарын, край-ларын болгаш республикаларын аразында чаз экономиктиг харыл-заалар тургустунуп, быжыгып ту-рар, ол харылзаалар амгы туруп турар экономиктиг административ-тиг районнарга үнелелеттинип өскөн; мурунку административтиг харыл-зааларын чамдык хевирлерини чокшалакшынын дындыар со-рулгалыг идеолоттук харылзаалар дындыр болгаш быжылган. Чуртта ол харылзааларын хөгжүдөргө болгаш быжылгаарына шиптирлэг ролу Коммунистти партияда. Партия үстүндө төвүдөн удуртулагы чер-черин партия, совет органи-зацыларынын, хоорай биле кезде-нин ажалы чоннардың чога-дыкчы инициативанын калбак хөгжүдөш-биле мерген дүштүрүп турар. Ол бүгү совет нитилелдин мораль-политиктиг чангыс эвнин, улустарын найыралынын, совет нитилелдин бүгү шипчедикчи күш-теринин улам ынай быжылканын дугайын херечлөп турар.

Коммунистер болза чаз ажал-ралдын тургузуучулары, революстуг угаан бодалдын, күзөөшкенин-ни ажалын турар дүдм фавтазын кижилери болуп турарлар Н. С. Хрущевтун илергейл чуга-лааны-биле алырга, олар оон-биле кады боттуп бар чүдүүн хөрүнү-де ийи буттары-биле туртп турар черин, эелер кижилери, боттары-нын ажал-чорудугазына бүгү бот-туп байдалдарын болгаш аргаларын барымтаалар турар, бергелерин кортпса, чорудаларын чажырбас, бергелерин-лаа болза шыны бот-тарынын улусунга ажал-биле бол-гаш шыны-биле чугаалап берип турарлар. Ленинни өөр-

шиптирлөгө ажал-херек угаанын турар.

Мычазла-даа түрүненин кайы-даа органдарынын административтиг эрге хүзөөлгөргө кымыр чорук-биле кады ажалы чоннар депутат-тарынын Советтеринин эрге хү-зөөлгөргө болгаш сорулгаларын улам калбартыр деп чүвени база ий-тири чугула. Бистин нитилел-ини коммунизмге бурунгаарла-рынын хире чергези-биле ажалы чоннар депутаттарынын Советтери-нин ажал-агый болгаш култура тургузушкунун удуртук талазы-биле ажалы улам-на калбак хем-чээлди болур.

ССРЭ-нин улус ажал-агыйн хөгжүдөнийн чеди чыл планын чедикшилерин күсөөдиринин чугула чүзү болза, бистин күрүне-сти улам ынай быжылгаары, оон ажал-агыйн организакчы база култура-кижизилегин ажал-чорудула-рын дындырды болур. Массаларын илелеллэг чоруп беднеи дууш, коммунистти тургузушкунун со-рулгалары улааткан дууш совет күрүненин организакчы ажал чорудугазынын хемчээл улам ал-гып, коммунистти тургузушкунга оон ролу улам бедир.

ССРЭ-нин кол экономиктиг со-рулгалары—чонун киж бүрүзүне онаштыр продукция бүдүрүлгө-зү-биле өң сайзырангай капиталист-тиг чуртарын чедер болгаш эртер сорулгаларын төнгүзүт кыска хууса-да шиптирлээрине бүгү-ле өргө-жөк чугула чүдүлөр бистин чурту-вуста ам бар деп Коммунистти пар-тиянын XX съездин айтыкан. СЭКП-нин XX съездинден бээр үш-лаа чыл четпез, мычазла-даа бо үе ССРЭ-де коммунистти тургузуш-кунун бүгү фронттарында бүтү алдырында кестүп көрбөөн че-дикшилер-биле демгелеттинген. Социалисттиг экономика, ССРЭ-де эртем болгаш култура бурунгаар дыка улуг чаз базыны кылган.

Марксизм-ленинни чогадык-чы бую-биле партия хөгжүтүшпаша, ажалын эргү үег эртер форма-ларын болгаш методтарын сандыктарга, консерватизм саз-дарына алдыскаанга болгаш пар-тиянын ленинчи чингине шугуну амдыралга ботандырынга удур-даныралга партия аптешпес. СЭКП ТК-нын июнь Пленум Малекот-тун, Кагановичини, Молотовтун, Буганинни болгаш Шепиловтун партияга улуг болуун илереткен болгаш чылча шапкан. Ол болуге-жилге партиянын ленинчи чингине шугунуна улуг. СЭКП-нин XX съездинин хүзөө алган политик-тиг угаанышкынына улуг, пар-тиянын удуртукчу ролунга улуг де-миселди чорудуп, фракциялыг сая-дарамкты ажал-чорудуганын оруунче чүгүлп кирген. Партияга улуг болук кур болгаш курукан нерлерин шипчедип алыры, улус ажал-агыйнын, ылангыя кезде ажал-агый бүдүрүлгө-зү-биле пар-тиянын аде тургузары, үлет-

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинни Даргазынын Бирги орадакчызы А. И. Микоянга болган парлалга конференциясы

Американын Каттышкан Штата-рында Москвага чанып келгени-нин соонда ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинни Даргазынын Бирги орадакчызы А. И. Микоян январь-нын 24-те совет болгаш даштыкы корреспондентилерге парлалга кон-ференцияны кылган. Ол Бремлинн Свердлов алынга болган болгаш анаа 300 хире корреспондентилер киришкен.

Парлаалга конференцияны ССРЭ-нин даштыкы херектер министри А. А. Громыко ажыткан.

Медгел кылып чүе чугаалап, А. И. Микоянни онзап чуга-лааны:

«Соок дайынның» илеретгези тур-аа-даа база ССРЭ-ге болгаш оон ту-ружунга хамаарыштыр АБШ-та шын өскө хей артышкыны бар турга-даа, нитизм-биле алырга, байдал болза тайбыны быжылга-рынын угаанышкыныч базым кыдырынга ам таарымчалыг болу берип турар. Улустар аразынын ай-тырыларын шиптирлээрине амгы үенин байдалында дайын болгаш дайынның кыжанын мырнай-да

тааржыр арга өскө болуп турар. Бүрүдө-дө аразында харылза-лар, ылангыя Совет Эвилели-биле болгаш өскө-даа социалисттиг чурт-тар-биле харылзаалар бистин хү-неринисте оларга үндөзүлгө-лөп чө-рлө болбас. Америк улус тайбын-ны болгаш ССРЭ-биле-даа, өскө-даа улустар-биле найыралды күөп ту-рар. Анаа бис өөрүр ужурут бис. Өскө-даа күрүнелер-биле кады ССРЭ-ни болгаш АБШ-тын кады күжө-нишкени-биле улустарын тай-бын болгаш таарымчалыг чурта-рынга байдаларын тургузуп болу болгаш тургузар-даа ужурут дээр-инин дугайында бүзүредди ол чо-рук быжылган турар.

АБШ-тын президентин Эйзен-хуэрге, орадакчы президент Никсо-нга, күрүне секретары Даллеске база Совет Эвилелинни таласкычынга чүрөктүн ханымын хундүлөп хүзөп алышкынын көргөскө АБШ-тын бүгү-ле организациа-рынга болгаш тус-тус кижилерине чүрөктүн ханымын чедиргени болуун медегалынга эш Микоян илереткен. Ол ылангыя АБШ-тын

үлетпүр болгаш сан-хөө талазы-би-ле суралгы капитализм Сайрус Итона болгаш Американын өскө-даа салыг-үлетпүр талазы-биле кижиле-ринге чылым-биле хүзөп ап тур-ганы дээш четиргенин ол илерет-кен.

Оон АБШ-га чоруп турганынга холбаштыр төдөргү чүдүлгө, аз-банын-даа, анаа-даа кижилер-биле оон беседаларында, АБШ-тын бол-гаш ССРЭ-нин харылзааларын эки-жидеринин перспективаларында, Германиянын болгаш Берлин айты-рынын талазы-биле Совет Эвиле-линин саналдарында хамаарышкан айтырылаларга база Совет Эвилели-де техника талазы-биле депшилеген АБШ канчаар көрүп турарынын, америк профеллер удуртукчулары биле А. И. Микоянни ужура-жышкынынын, америк амми-радин депеленин талазы-биле оон бодалынын болгаш өскө-даа айты-рыларын дугайында корреспон-дентилерин хей санын айтырыл-ларында А. И. Микоян харыларын берген.

(СЭТА)

Колхозтарнын удуртук кадрларын кижизидер болгаш быжылгаар

Эрткен 1958 чыл—кезде ажал-агыйн күчүзүг хөгжүдөнийн, ылангыя тараа, эрт, сүт, дүк болгаш өскө-даа продуктуларын хейнү бую-дун чымы болган.

Колхозтарнын баштаар черлери болгаш колхозчулар эртен ажал-агый чымынын түнелдерин ула-рун, ол түнелдерин колхозтарын отчеттук болгаш отчет-сонгулалыг хурдаларында бо чылдың февраль-20-те чедир чугаалажып эртер. Ол хурдаларга бүдүн чыл иштинде мал болгаш чер ажалынын анализин улаурун, ажалда чедикшилерин база чептерини демгелешпаша, колхозтарда материалдыг чүдүдөр болгаш күш-ажылы куразы-ларын бүрүн ажалыларын тодаргай чугаалажып база сонгулда хуусааы четкен колхозтарга ийикне, азы колхозчуларын нити хуралы хуу-саа бетинде сонгулдаы чорудары чугула деп санаанда баштаар чер-нин, ревизия комиссиянын, кол-хоз даргазынын сонгулдаын ар-тедхин Уставын бугаар чорудар ужурут.

Бо чымын 31 колхозтарга отчет-тук болгаш 34 колхозтарга отчет-сонгулалыг хуралдар болуп эртер. Областык партия, совет органдар колхозтарнын удуртук кадрларын, ылангыя колхозтар даргаларын, ферма өргөлекчилерин, хову ажал-агыйн бригадирлерин шилип алы-

туртулгезинге эртемни, муракчы туржунанын чедикшилерин не-тередип, анаа үндөзүлгө, мал ажалын хөгжүдүп, нитинин хей алырлыг ажал-агыйн сайзыралы, оон-биле колхозчуларын материал-дыг чагай амдыралын чыл буюу улам-на бедирп турар. 1958 чыл-да ол колхозтун нити акша орул-ганы 1 миллион 900 муң рубль чедир өскөн болгаш колхозчуларын ажалдан алган бир күш-хүнүнге ажалы 9 рубль, тарзаны 2 кило-грамм чедир бээр. Ол колхоз эртен чымын мал өстүреринин планын бүтү чүзүп ажал-биле ажыр кү-сөтпашаан, мал продуктуларын бүдүреринин планын күсөөдөп, бир саар ияк бүрүзү-не 1350 ки-лограмм (планы 950 кг) сүтү саап, бир хей бүрүзү-не 2,2 килограмм дүктү кырып алган. Чер ажалы районда сайзырангай өскө-даа болза ол колхоз эртен чымын гектар бү-рүзү-не 10 центнер дүктү ажал алыры хандырган. Бүрүне мурунга хүзөөлгө-лөп хуусааа бе-тинде күсөдөп, сүт сааларынын пла-нын 177 хуу, дүктү 114 хуу болгаш айтты—101,5 хуу күсөткен.

Колхоз даргаларында ажалдап ту-рар үжен мунчуларын иштинде барган колхозуну экономиканын кыска хуусаада быжытырып, му-ракчы колхозтарын деңгелнге че-дир хөгжүдүп турар колхоз дарга-лары бисте өскө өскө. Индыг колхоз-тар даргаларында эштер Самдан, Зайцев, Найдун, Дежнев, Борба-оол болгаш Середкин олар хамаар-жы. Олар колхоз бүдүрүлгө-зү-биле

туртудуларын (колхоз дарга-ларынын, ферма өргөлекчилеринин, бригадирлерин) ажал-чорудула-зын хүн бүрү контролдоп, алар-нын ажал-агыйн сайзыралы, оон-биле колхозчуларын материал-дыг чагай амдыралын чыл буюу улам-на бедирп турар. 1958 чыл-да ол колхозтун нити акша орул-ганы 1 миллион 900 муң рубль чедир өскөн болгаш колхозчуларын ажалдан алган бир күш-хүнүнге ажалы 9 рубль, тарзаны 2 кило-грамм чедир бээр. Ол колхоз эртен чымын мал өстүреринин планын бүтү чүзүп ажал-биле ажыр кү-сөтпашаан, мал продуктуларын бүдүреринин планын күсөөдөп, бир саар ияк бүрүзү-не 1350 ки-лограмм (планы 950 кг) сүтү саап, бир хей бүрүзү-не 2,2 килограмм дүктү кырып алган. Чер ажалы районда сайзырангай өскө-даа болза ол колхоз эртен чымын гектар бү-рүзү-не 10 центнер дүктү ажал алыры хандырган. Бүрүне мурунга хүзөөлгө-лөп хуусааа бе-тинде күсөдөп, сүт сааларынын пла-нын 177 хуу, дүктү 114 хуу болгаш айтты—101,5 хуу күсөткен.

Колхозтар баштаар черлеринин 1958 чылда ажал-агый чорудула-ларынын түнелдерин чугаалажып хуралдар болза колхоз бүрүзүнүн органдары, ажал-агыйн быжылга-рынын, база колхозчуларын буюу-дугачи идеянын бедиреринин та-лазы-биле ажал-агыйн улуг по-литиктиг кампания болур. Индыг турбүжө кезде ажал-агыйн об-ласть өргөдөп, чамык СЭКП рай-комнары, райкускомнар болгаш рай-оннардын кезде ажал-агый ин-спекциялары ол чугула ажалы ала-чайгаарлаашкыныч киригенинги түнелгиде колхозтар отчеттук ху-ралдарга кошкча белеткедиг кирип, нитинин эр-хөргө-лөп шын да-амдап четкелерин, чыл отчетун шынарлыг тургузарын четкес чо-рудуп, ханын оон ревизиянын болгаш анализин алыры озаалдып турар. Ажалда четкелерин илеретир-биле кады колхоз бүрүзүнүн ажал-датынмаан күштерин болгаш кур-даныларын бүрүн хөдөлдөргө база

ТӨРЭЭН ЧУРТКА МАЛ АЖЫЛЫНЫҢ ХӨЙ ПРОДУКТУЛАРЫН БЕРЭЭЛ

Чоннуң кижиле бүрүзүгө онааштыр эът, сүт, саржаг бүдүрер талазы-биле чоокку чылдарда АНШ-ты чөдөр сорулга-биле боттарывыстың салышкынывысты берээл!

ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНЫҢ МУРНАКЧЫ СААНЧЫЛАРЫ

Аттары болгаш фамилиялары	Колхозтар	Районнар	1958 ч. 1 инектен сагган сүт (кг-биле)
М. Бичи-уруг	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2626
Д. Завьялова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2534
А. Дюбина	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2452
Р. Спиридонова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2417
С. Баукова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2402
Т. Федуллова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2386
Б. Шанчитай	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2314
Х. Чашпан	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2177
Т. Шведова	«Революцияның чалбыжы»	Танды	2136
Самчы Нен-мыс	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем	2133
М. Балдан	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем	2104
О. Грекова	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2090
С. Чыдаш	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2074
А. Болотова	«Революцияның чалбыжы»	Танды	2065
Н. Букина	«Революцияның чалбыжы»	Танды	1995
А. Бартына	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	1993
М. Березинова	«Революцияның чалбыжы»	Танды	1964
Эник-оол Менги	«Кызыл тараачын»	Бий-Хем	1951
Х. Тарыймаа	«Революцияның чалбыжы»	Танды	1944
У. Яковлева	Ленин аттыг	Бий-Хем	1895
О. Билчирмаа	«Революцияның чалбыжы»	Танды	1891
Р. Сазанова	«Коммунизмге оруу»	Бий-Хем	1876
И. Фелелова	«Совет Россия»	Танды	1872
Н. Бендик	«Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем	1865
Н. Сырткы	«Комсомол 30 чылы»	Барыш-Хемчик	1826
М. Иванова	«Совет Россия»	Танды	1825
О. Чимбиян	Ленин аттыг	Бий-Хем	1817
П. Шумова	«Революцияның чалбыжы»	Танды	1798
Д. Куулар	«Комсомол 30 чылы»	Барыш-Хемчик	1793
Т. Быстрова	«Революцияның чалбыжы»	Танды	1792
М. Норжумаа	Ленин аттыг	Бий-Хем	1754
М. Гулолова	Ленин аттыг	Бий-Хем	1740
П. Формова	«Хадым»	Бий-Хем	1737
М. Хроменко	«Найрал»	Танды	1734
М. Макарова	Ленин аттыг	Бий-Хем	1716
Дамба Санчай	Ленин аттыг	Бий-Хем	1694
Ч. Оорман	«Комсомол 30 чылы»	Барыш-Хемчик	1684
Р. Формова	«Хадым»	Бий-Хем	1666
Т. Бахарева	Ленин аттыг	Бий-Хем	1663
З. Бахарева	Ленин аттыг	Бий-Хем	1661
З. Ниязова	«Тилдеге»	Бий-Хем	1659
М. Бүрүмзаа	«Комсомол 30 чылы»	Барыш-Хемчик	1659
О. Барышмаа	«Болшевик»	Чөөн-Хемчик	1658
М. Агапова	«Совет Россия»	Танды	1658
И. Толмачева	«Тилдеге»	Бий-Хем	1656
М. Иванова	«Коммунизмге оруу»	Бий-Хем	1652
А. Новоселова	«Тилдеге»	Бий-Хем	1614
А. Кирсанова	«Коммунизмге оруу»	Бий-Хем	1638
А. Клепикова	«Совет Россия»	Танды	1638
Мышкар Өлөй	Ленин аттыг	Бий-Хем	1626
Сат Хаваа	Ленин аттыг	Чөөн-Хемчик	1624
Н. Бондрова	«Тилдеге»	Бий-Хем	1622
И. Юрикова	Ленин аттыг	Бий-Хем	1619
М. Тукчуу	Ленин аттыг	Чөөн-Хемчик	1613
А. Бычкова	«Октябрь 14 чылы»	Бий-Хем	1591
Кол Долгар	«Май 1-зи»	Танды	1589
А. Ильенко	«Искра»	Бий-Хем	1586
О. Севибаа	«Искра»	Чөөн-Хемчик	1583
А. Тимофеева	«Хадым»	Бий-Хем	1580
С. Хорлуу	«Комсомол 30 чылы»	Барыш-Хемчик	1532
Б. Спыйай	Ленин аттыг	Бий-Хем	1524
Х. Кара-мыс	«Найрал»	Бий-Хем	1520
М. Теплых	«Тилдеге»	Бий-Хем	1511
П. Болсеева	«Искра»	Бий-Хем	1509
Е. Иродова	«Тилдеге»	Бий-Хем	1504
В. Лукинина	«Искра»	Бий-Хем	1500

Совхозтарның мурнакчы саанчылары

Аттары	Совхозтар	Районнар	1958 ч. 1 инектен сагган сүт (кг-биле)
В. Чашина	«Элегес»	Танды	3023
М. Кармалитова	«Элегес»	Танды	2768
Ф. Оюн	«Элегес»	Танды	2517
О. Мигачева	«Өкө»	Бий-Хем	2500
М. Жмак	«Өкө»	Бий-Хем	2380
Е. Седен	«Өкө»	Бий-Хем	2350
В. Ильина	«Өкө»	Бий-Хем	2300
А. Суворова	«Межегей»	Танды	2200
Р. Суворова	«Межегей»	Танды	1995
З. Никифорова	«Межегей»	Танды	1985
М. Паль	«Межегей»	Танды	1914

СҮТ БҮДҮРЕРИНИҢ ЧЫЛ ПЛАНЫНЫҢ КҮҮСЕЛДЕЗИ (1959 чылдың январь 1-ге чедир)

Районнар	Планы (тонна-биле)	Күүсеткен (тонна-биле)	Күүсеткен хуузу
Барыш-Хемчик	354	570	161.1
Эрзин	400	548	137.2
Өвүр	475	625	131.6
Току	362	378	104.4
Тес-Хем	400	417	104.1
Бай-Тайга	600	619	103.1
Чөөн-Хемчик	1500	1431	95.4
Улуг-Хем	1920	1780	92.7
Чаз-Хал	478	423	88.5
Бий-Хем	1801	1634	90.7
Сүт-Хал	781	659	84.3
Бий-Хем	2913	2403	82.5
Танды	1803	1448	80.3

СОВХОЗТАР:	Планы (тонна-биле)	Күүсеткен (тонна-биле)	Күүсеткен хуузу
«Барыш»	100	106	106.7
«УТКА 25 чылы»	361	374	103.6
«Межегей»	495	506	102.2
«Элегес»	567	560	98.8
«Өкө»	588	565	96.0

1957 чыл-биле деңизерге 1958 чылда колхозтарның, совхозтарның хой бүрүзүнден ортуман дүк кыргылдазы

Районнар	1957 ч. кыргылган дүк (кг-биле)	1958 ч. кыргылган дүк (кг-биле)	1957 чылда деңизерге ортуман дүк (кг-биле)	1958 чылда деңизерге ортуман дүк (кг-биле)
Бий-Хем	1.6	2.0	125.0	125.0
Өвүр	1.9	2.1	110.5	110.5
Бай-Тайга	1.3	1.4	107.7	107.7
Барыш-Хемчик	1.5	1.6	106.6	106.6
Сүт-Хал	1.5	1.6	106.6	106.6
Улуг-Хем	1.7	1.8	105.3	105.3
Эрзин	1.8	1.9	105.5	105.5
Току	1.8	1.9	105.5	105.5
Тес-Хем	1.8	1.8	100.0	100.0
Танды	1.7	1.7	100.0	100.0
Чөөн-Хемчик	1.9	1.8	94.7	94.7
Бий-Хем	1.7	1.5	88.2	88.2
Чаз-Хал	1.5	1.3	86.6	86.6

1957 чыл-биле деңизерге 1958 чылда колхозтарда, совхозтарда дүк бүдүрүүшүнүн хуузу

Районнар	1957 чылда (тонна-биле)	1958 чылда (тонна-биле)	57 ч. ден. 58 ч. хуузу
Барыш-Хемчик	374	706	188.7
Чаз-Хал	354	649	183.3
Сүт-Хал	452	807	178.5
Эрзин	558	880	166.6
Тес-Хем	510	846	165.9
Бий-Хем	504	806	159.9
Бий-Хем	596	916	153.6
Өвүр	463	694	149.8
Чөөн-Хемчик	726	1019	140.3
Улуг-Хем	759	987	130.0
Току	55	71	129.0
Бай-Тайга	876	1087	124.1
Танды	878	692	78.8

СОВХОЗТАР:	Планы (тонна-биле)	Күүсеткен (тонна-биле)	Күүсеткен хуузу
«УТКА 25 чылы»	35	117	334.2
«Элегес»	108	205	190.0
«Өкө»	182	221	124.7
«Барыш»	156	177	113.4
«Межегей»	101	71	70.3

Бий-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунун Билелиг фермазында 123 саар инек бар. Колхозтун мурнакчы малчыларының бирээзи Маалы Шырыпай фермада инектерин үш чыл дүргүзүмдө малдап турар. Чурукта: калдарчы М. Шырыпайның инектерин ситсинедеп турары.

Фото С. Маалыны

1958 чылда саар инектерин баш санын өстүреринин планын күүсеткен мурнакчы колхозтар

Колхозтар болгаш районнар	Планы (тонна-биле)	Күүсеткен (тонна-биле)	Күүсеткен хуузу
«Кызыл тараачын» Барыш-Хемчик	225	273	121.3
Ленин аттыг Улуг-Хем	420	490	116.6
Ленин аттыг Бий-Хем	250	275	110.0
«Бора-Тайга» Сүт-Хал	465	496	106.6
«Найрал» Чаз-Хал	330	352	106.6
Ленин аттыг Чаз-Хал	260	269	103.4
Ленин аттыг Бий-Хем	205	209	102.0
«Октябрь 14 чылы» Бий-Хем	165	168	102.0
Ленин аттыг Чөөн-Хемчик	150	153	102.0
«Кызыл тараачын» Чөөн-Хемчик	365	371	101.7

Сүтүн нийти саалдазынын планын ажыр күүсеткен мурнакчы колхозтар (1958 чылдың дүргүзүмдө)

Колхозтар болгаш районнар	Планы (тонна-биле)	Күүсеткен (тонна-биле)	Күүсеткен хуузу
«Ленин оруу» Барыш-Хемчик	48	114	237.5
«Совет Тываның 5 чылы» Барыш-Хемчик	40	67	192.5
«Кызыл тараачын» Барыш-Хемчик	76	137	180.2
«Болшевик» Барыш-Хемчик	63	110	174.6
«Кызыл туу» Өвүр	105	176	167.5
«Кызыл туу» Барыш-Хемчик	34	51	150.0
«Чаз оруу» Эрзин	135	185	137.0
«Кызыл сымды» Эрзин	90	123	136.6
«Коммунизмге оруу» Өвүр	142	191	134.5
«Малчын» Бай-Тайга	75	99	132.0
«Мерен» Эрзин	108	137	127.7
«Тилдеге» Чаз-Хал	59	74	125.4
«Коммунизмге оруу» Эрзин	72	87	120.8
«Ал-Эрзин» Тес-Хем	89	107	120.2
«Алдан-Маалды» Сүт-Хал	89	104	116.9
«Торгалыг» Өвүр	228	258	113.1
«Яланов атыг Улуг-Хем	129	144	111.6
«Учур-Хал» Улуг-Хем	160	173	108.1

1957 чыл-биле деңизерге 1958 чылда колхозтарга, совхозтарда эът бүдүрүүшкүнү

Районнар	1957 чылда (тонна-биле)	1958 чылда (тонна-биле)	57 ч. ден. 58 ч. хуузу
Барыш-Хемчик	374	706	188.7
Чаз-Хал	354	649	183.3
Сүт-Хал	452	807	178.5
Эрзин	558	880	166.6
Тес-Хем	510	846	165.9
Бий-Хем	504	806	159.9
Бий-Хем	596	916	153.6
Өвүр	463	694	149.8
Чөөн-Хемчик	726	1019	140.3
Улуг-Хем	759	987	130.0
Току	55	71	129.0
Бай-Тайга	876	1087	124.1
Танды	878	692	78.8

СОВХОЗТАР:	Планы (тонна-биле)	Күүсеткен (тонна-биле)	Күүсеткен хуузу
«УТКА 25 чылы»	35	117	334.2
«Элегес»	108	205	190.0
«Өкө»	182	221	124.7
«Барыш»	156	177	113.4
«Межегей»	101	71	70.3

Хаван фермазында

Танды районун «Чөдөр» совхозунун хаван фермазында ажаагы эт Сагаал-оол хаван ажаагында мергезен. Хаван-нын чаш тауун чидирит чоппа доруктуруп алып сорулга-биле боос хаванарны эки шынарлыг чөм-биле тускайлап чектерип турар.

Фермада 164 гөрүр хаван бар. Чоокта чаш 16 хаван ооз-даан, оларнын 70 чаш огуу се-мис, эки дорукун турар.

М. ХОЙЛАНАА.

1958 чылда колхозтарның болгаш совхозтарның эът бүдүрер планының күүселдези

Районнар	Планы (тонна-биле)	Күүсеткен (тонна-биле)	Күүсеткен хуузу
Току	55	71	129.1
Бай-Тайга	1067	1087	101.9
Чаз-Хал	638	649	101.7
Өвүр	730	694	95.1
Сүт-Хал	856	807	94.3
Чөөн-Хемчик	1093	1019	93.2
Барыш-Хемчик	814	706	86.7
Тес-Хем	1000	846	84.6
Бий-Хем	957	806	84.2
Бий-Хем	1200	916	76.3
Эрзин	1300	880	67.7
Танды	1070	692	64.7
Улуг-Хем	1589	987	62.1

Эъткыр-сүткүр инек бүрүзүнден сүт саалдазынын талазы-биле областың колхозтарының мурнакчы фермалары (1959 чылдың январь 1-ге чедир)

Фермалар болгаш колхозтар	Районнар	Сагган сүт (кг-биле)
Туран «Кызыл тараачын»	Бий-Хем	2374
Билелиг «Кызыл тараачын»	Бий-Хем	1934
Марайына «Революцияның чал-быжы»	Танды	1798
Ийги СФ «Комсомол 30 чылы»	Барыш-Хемчик	1702
Теп Ленин аттыг	Бий-Хем	1686
Тарлаг Ленин аттыг	Бий-Хем	1612
Малиновка Ленин аттыг	Бий-Хем	1581
Сарыл-Будун «Коммунизмге оруу»	Бий-Хем	1561
Хадым «Хадым»	Бий-Хем	1525
Теп «Тилдеге»	Бий-Хем	1521
Бирги СФ «Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем	1496
Эрбек «Кызыл тараачын»	Бий-Хем	1430
Могай «Искра»	Бий-Хем	1413
Сумь (Семь) «Тилдеге»	Бий-Хем	1400
Теп «Революцияның чалбыжы»	Танды	1391
Ийги СФ «Күш-ажылдың хостуу»	Улуг-Хем	1370
Теп «Кызыл туу»	Бий-Хем	1302
Хут «Кызыл тараачын»	Бий-Хем	1270
Бирги СФ Ленин аттыг	Чөөн-Хемчик	1254
Бирги СФ «Найрал»	Бай-Тайга	1188
Ийги СФ «Найрал»	Бай-Тайга	1171

1957 чыл-биле деңизерге, 1958 чылда эъткыр-сүткүр инек бүрүзүнден с

